

Polityka zbrojeniowa Federacji Rosyjskiej – w aspekcie planów modernizacji wojsk lądowych

[Dariusz Kozerawski](#)

Polityka bezpieczeństwa Federacji Rosyjskiej i związane z nią wzmocnienie jej pozycji międzynarodowej obejmuje między innymi wykorzystywanie potencjału militarnego państwa. Narzędziem koniecznym do jej skutecznego prowadzenia są nowoczesne siły zbrojne. W celu zapewnienia wysokiej skuteczności swojej armii, Federacja Rosyjska sukcesywnie zwiększa nakłady finansowe na rozwój, produkcję i dostawy uzbrojenia w ramach państwowych programów zbrojeniowych (PPZ). Obecnie w Federacji Rosyjskiej funkcjonują dwa państwowe programy zbrojeniowe: pierwszy opracowany na lata 2011-2020 (PPZ-2020) oraz drugi na lata 2018-2025 (PPZ-2025). Warto dodać, iż oba plany są komplementarne, a nie wykorzystane fundusze programu PPZ-2020 - mają być przeniesione do PPZ-2025.

Zazwyczaj rosyjskie państwowe programy zbrojeniowe opracowywane były na okres 10 lat i aktualizowane co 5 lat. Jednak program na lata 2018-2025 (PPZ-2025) nie został przyjęty w 2016 r., z powodu braku wiarygodnej prognozy budżetowej na okres do 2025 r. (opracowywanej przez resorty finansów i gospodarki). Państwowy program zbrojeniowy opierał się na prognozie gospodarczej w perspektywie 10 lat, uwzględniającej wartości mierników porównywania poziomu cen niektórych towarów w określonym czasie (deflatorów) i najważniejszych wskaźników wykorzystywanych przy ustalaniu cen produkcji uzbrojenia. Na podstawie tych uwarunkowań resort obrony i kompleks wojskowo-przemysłowy dokonywały oceny możliwości produkcyjnych związanych z dostawą odpowiedniej liczby jednostek uzbrojenia, kwot wydatków na badania i rozwój oraz innych przedsięwzięć związanych z polityką obronną państwa. W sytuacji, jaka ukształtowała się w latach 2014-2015 i wiązała się z zajęciem Półwyspu Krymskiego oraz zaangażowaniem Rosji w konflikt zbrojny na wschodzie Ukrainy, prezydent Federacji Rosyjskiej podjął decyzję o przesunięciu początku następnego państwowego

programu zbrojeniowego na rok 2018. Należy podkreślić, iż równolegle kontynuowano realizację przedsięwzięć ujętych w programie bieżącym PPZ-2020.

W początkowym etapie opracowywania państwowego programu zbrojeniowego na lata 2018-2025 wnioski resortu obrony o jego finansowanie dotyczyły kwoty 55 bln RUR. Następnie w 2014 r. Ministerstwo Obrony przedstawiło raport stwierdzający, zmniejszenie kwoty finansowania programu do 30 bln RUR. Z kolei w lutym 2015 r. Komisja Wojskowo-Przemysłowa przy rządzie Federacji Rosyjskiej poinformowała, że przewidywana kwota finansowania PPZ-2025 powinna stanowić 70% państwowego programu zbrojeniowego na lata 2011-2020 (PPZ-2020), wynosząc 14 bln RUR. Przedstawiciele resortu obrony twierdzili, że jeśli do 2020 r. udział nowoczesnego uzbrojenia sił zbrojnych nie osiągnie 70% (zgodnie z dekretemi prezydenckimi), istnieje ryzyko utraty tempa procesu dostaw uzbrojenia i jego degradacji. Warto jednocześnie zaznaczyć, iż w 2016 r. udział nowoczesnej broni w jednostkach pozostających w stałej gotowości bojowej wzrósł do 58%, a w 2017 r. do 62%. W rezultacie znaleziono kompromis, a ogólną kwotę uzgodniono na 17 bln RUR. Nie negocjowano kwestii wyposażenia strategicznych sił jądrowych, gdzie planowane programy rozwoju systemów raketowych zostały w zasadzie zakończone (z wyłączeniem hipersonicznych pocisków aerobalistycznych).

Należy jednocześnie podkreślić, iż za sprawą ograniczania środków finansowych - zrezygnowano z prac nad tak kosztownymi projektami, jak nowe okręty o napędzie nuklearnym (lotniskowiec i niszczyciel), nowy strategiczny bombowiec 6. generacji PAK DA oraz system przechwytywania dalekiego zasięgu dla PAK DP. Państwowe programy zbrojeniowe na lata 2018-2025 uwzględniają doświadczenie bojowe zdobyte podczas operacji w Syrii, a także decyzję o militaryzacji Arktyki (co przekłada się na modernizację i rozwój wyposażenia żołnierzy wykonujących zadania w tym rejonie o specyficznych warunkach klimatycznych).

Zgodnie z wcześniejszymi założeniami, do końca 2017 roku udział nowoczesnej broni w wojskach lądowych miał wynosić 42%, a w powietrznych 58%. Wskazywano również, że przy realizacji państwowych planów zbrojeniowych zostanie utworzona rezerwa naukowa i techniczna niezbędna do realizacji prac nad rozwojem nowych systemów i rodzajów broni.

W obecnym PPZ-2020, którego środki finansowe, w części resortu obrony, wynosiły 19,6 bln RUR, największe wydatki zaplanowano na:

- zakup techniki lotniczej (4,5 bln RUR);
- wyposażenie Marynarki Wojennej (4,7 bln RUR);
- zakup sprzętu obrony powietrznej (3,4 bln RUR).

Pozostałe środki zaplanowano na modernizację strategicznych sił jądrowych (2 bln RUR) oraz badania i rozwój. Z kolei kwotę 2,6 bln RUR postanowiono przeznaczyć na uzbrojenie Sił Specjalnych i Wojsk Powietrzno-Desantowych. Zakładano, że takie środki wystarczą na zakup BTR-82A, BMP-3 i BMD-4M, pojazdów opancerzonych LMV-65 Ryś, Tygrys i Wilk, taktycznego pocisku balistycznego *Iskander-M*, broni strzeleckiej i środków łączności oraz na modernizację czołgów rodziny T-72.

W 2015 r. dokonano korekty państwowego programu zbrojeniowego na lata 2011-2020, przeznaczając część funduszy na rzecz sił lądowych. Zmiany w PPZ-2020 były spowodowane

sytuacją na południowym wschodzie Ukrainy i walkami między formacjami samozwańczych republik wspieranych przez Rosję a ukraińskimi siłami zbrojnymi. Warto dodać, iż na granicy z Ukrainą rozmieszczono oddziały stałej gotowości bojowej, utworzono pięć dywizji i cztery brygady, co wymagało znalezienia dodatkowych funduszy.

Doświadczenia z zaangażowania Rosji w Donbasie wskazywały na dużo większe znaczenie wojsk lądowych i sił powietrznych w konfliktach zbrojnych, czemu nie odpowiadała wcześniej zaplanowana wysokość środków finansowych przewidzianych na ich uzbrojenie i modernizację. Część rosyjskich ekspertów wojskowych sugeruje, że w obecnie realizowanym państwowym programie zbrojeniowym (PPZ-2020) zbyt duży nacisk położono na rozwój sił morskich. W związku z powyższym, podjęto decyzję, iż w kolejnym programie zbrojeniowym PPZ-2025 na siły lądowe zostanie przeznaczony do 25% ze wszystkich funduszy, co powinno zmniejszyć skalę zaniedbań powstałych w ramach traktacji PPZ-2020. Do grupy prognozowanych priorytetowych zakupów zaliczono:

- zmodernizowane czołgi T-90 AM, T-80 BWM i T-72 B3M, a także nowy T-14 Armata;
- samobieżne haubice 2S35 Koalicja-SW (do 2020 r.), samobieżna wyrzutnie rakiet Tornado-G/S i Huragan-1M, kompleks rakietowy Iskander-M, PPK Chrysantera-S i Komet-D1;
- systemy obrony przeciwlotniczej S-300W4, Buk-M3 i Tor-M2, Tor-M2DT oraz zmodernizowane systemy Tunguska;
- zmodernizowany BMP-2M Bereżok, BMP-3M i BTR-82M;
- transportery opancerzone Kurganec-25 i Bumerang (oba od 2021 r., według innych źródeł od 2025 r.);
- transporter opancerzony Rycerz do Arktyki;
- BMD-4M i BTR-MDM Rakuszka dla sił powietrzno-desantowych;
- samobieżne działa przeciwpancerne 2S25M Sprut-SDM1 dla sił powietrzno-desantowych;
- zrobotyzowane systemy bojowe;
- zestawy wyposażenia indywidualnego żołnierza Ratnik dla sił powietrzno-desantowych.

W kontekście realizacji państwowych programów zbrojeniowych w odniesieniu do sił lądowych należy nadmienić, że do 2025 r. T-14 nie stanie się podstawowym czołgiem wojsk rosyjskich, chociaż zgodnie z PPZ-2020 planowano wyprodukować 2300 szt. do 2020 r. W 2016 r. zamówiono 100 pojazdów gąsienicowych na platformie T-14 Armata, które miały być dostarczone do końca 2018 r. Z powodu problemów technicznych mają być dostarczane w liczbie ok. 20-30 szt. rocznie, co oznacza, że w 2025 r. siły lądowe mogą dysponować ok. 300 czołgami T-14. W tej sytuacji podstawowym czołgiem pozostanie zmodernizowany T-72 B3.

Produkcja perspektywicznych pojazdów opancerzonych (gąsienicowych Kurganec-25 i kołowych Bumerang) - zdaniem części ekspertów - prawdopodobnie nie zostanie uruchomiona nawet w 2021 r. Nadal nie podjęto decyzji, który moduł bojowy (Bumerang - BM z działkiem 30 mm lub Baikal z 57 mm) zostanie wybrany dla transporterów opancerzonych T-15, B-11 i K-17 z silnikami YaMZ-780 lub 2V-06. Zamiast tego mają być zakupione BTR-82A, BMP-2M Bereżok (zmodernizowany) i BMP-3, a także zmodernizuje się istniejącą flotę pojazdów opancerzonych.

Do jednostek artylerii mają trafić haubice samobieżne 2C35 Koalicja-SW, wyrzutnie rakiet niekierowanych Tornado-G/S i Huragan-1M, zestawy rakietowe Iskander-M, PPK Chrysantera-S

i Kornet-D1, ale formacje OPL Wojsk Specjalnych, nadal mają otrzymywać stare systemy obrony powietrznej Tor-M2 i Buk-M3 oraz S-300 W4.

Wojska powietrzno-desantowe mają być wyposażone w transportery BMD-4M i BTR-MDM *Rakuszka*, 2S25M *Sprut-SDM1* (niszczyciel czołgów). Z kolei problemy napotyka realizacja projektu ESU T3 – zunifikowanego systemu zarządzania i dowodzenia na szczeblu taktycznym, wykorzystywanego na poziomie brygady i niższych (szacowany koszt to 300 mld RUR). Zgodnie z założeniami państwowego planu zbrojeniowego PPZ-2020 aż 40 brygad miało otrzymać ten system do 2021 r., ale już obecnie można stwierdzić, iż jest to mało prawdopodobne. Sam proces implementacji wyżej wspomnianego systemu zarządzania i dowodzenia na szczeblu taktycznym ESU T3 w dywizji w Tamaniu wywołał szereg zastrzeżeń, sugerujących konieczność jego dalszego rozwijania.

Konkluzje

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, iż plany modernizacji rosyjskiej armii nie zostały w pełni wykonane. Do zasadniczych przyczyn ich niepowodzeń (szczególnie tego ostatniego, a więc PPZ-2020) należy zaliczyć: niezadawalający stan rosyjskiego przemysłu obronnego, brak stabilnego finansowania oraz korupcja. Można założyć, iż nowy państwowy program zbrojeniowy na lata 2018-2025 (PPZ-2025) także nie zostanie w pełni wykonany. Należy jednak podkreślić, iż państwowe programy zbrojeniowe realizowane są bez poważniejszych zakłóceń w dziedzinach dotyczących modernizacji systemów i platform zapoczątkowanych jeszcze w okresie ZSRR. Z kolei z nowoczesnymi programami perspektywnymi (takimi jak np. czołg T-14 *Armata*) kompleks wojskowo-przemysłowy ma poważne problemy.

Sankcje nałożone przez Zachód na Federację Rosyjską oraz zerwanie współpracy wojskowo-przemysłowej z Ukrainą stanowią dodatkowe ograniczenia w projektowaniu i budowie systemów uzbrojenia nowej generacji, co jednocześnie oznacza konieczność zwiększenia poziomu finansowania procesów pozyskiwania nowych zdolności technologicznych i produkcyjnych.